

19/2005 GOMENDIOA, AZAROAREN 21^EKOA, PORTUGALETEKO UDALARI EGINA, UDAL ZERBITZUEN ARTEAN JARDUERA-PROTOKOLO BAT EGIN DEZAN, IJITOEI EGITEN ZAIEN HARRERA HOBETZEKO ETA HAIEN INTEGRAZIOA ERRAZTEKO, ETA MUGAKIDE DITUEN UDALEKIN ERANTZUN KOORDINATUAK EZAR DITZAN, BIZTANLE ETORKINAK ARTATZEKO ETA HARTZEKO.

Aurrekariak

1. Portugaleteko Udaltzaingoak 2004ko maiatzaren 4an Buena Vista zelaiko asentamendu batean eta Ortuellako Udalak 2004ko urriaren 20an Ballonti aldeko kanpalekuan burututako jarduerak dira espediente honen gaia.
2. Buena Vista zelaiko kanpaldiari dagokionez, kexagilearen esanean, Portugaleteko Udaltzaingoa bertara joan zen, han bizitzen ari ziren pertsonen alde egin zezatela esatera. Lehen ikustaldi horretan, ibilgailuetako bat ibilgetu zuten. Bigarren ikustaldia egun berean egin zen eta, kexagileak adierazi digunez, hango pertsonak lo zeudenean; horregatik, iratzarri egin zituzten eta toki hura uzteko ohartarazi zieten, gaua pasatzeko beste lekurik eskaini gabe.

Ballonti ibaiaren ondoko errotondako zelaiunean kokaturik zegoen asentamenduari dagokionez –Portugalete eta Ortuellaren arteko alde mugakidean–, kexagileak adierazi zigun kezkatuta zegoela alde hartan sortzen ari zen alarma sozialagatik eta Portugalete eta Ortuellako udalek kasurik egiten ez zirelako.

3. Kexa bideratzeko onartu eta gero, erakunde honek informazioa eskatu zion Portugaleteko Udalarari Buena Vista zelaiko eta Ballonti aldeko asentamenduez, eta Ortuellakoari Ballonti aldeko asentamenduez. Era berean, herrira iristen diren etorkinak hartzeko, udalak zer jarduera-protokolo daukan ezarrita galdetu genion, eta ea inmigrazioari buruzko udal planik baduen.

Gure eskaerari erantzunez, Portugaleteko Udaltzaingoko buruak txosten bat bidali zigun, Buena Vistako zelaian burututako jardueren gainean. Hona hemen laburturik:

- Udaltzaingoak kanpaldien alorrean indarrean dagoen legeriak ezarritakoaren arabera jokatu zuen. Indarreko araudiaren arabera, Portugalete udalerrian kanpaldia ez dago baimenduta.
- Gutxienezko higie- eta osasun-baldintzarik ez zuen pertsona multzo handi batek modu iraunkorrean hartu zuen jabetza publikoko zelai batean jardun zuen, eta bertan sortzen ari zen zikinkeria- eta osasungaiztasun-gunea eragozteko.
- Arrazoi hauengatik joan ziren hara 2004ko maiatzaren 4an: osasungarritasun faltagatik auzoen salaketa asko izan zirelako, hainbat ume txiki abandonatuta zeudelako, kanpalekuan bizi ziren eta alde horretan paseatzen duten auzoen artean liskarrak piztu zirelako, ardurarik gabe gidatzeagatik, legez kontrako kanpaldia zelako, e.a.
- Udaltzainek begirunez jakinarazi zien indarreko legeriaren arabera ezin zutela han kanpatu, eta baimenak eta dokumentazioa eskatu zizkieten. Ibilgailua, berriz, ibilgailu-baimenik eta derrigorrezko aseguruak ez izateagatik ibilgetu zuten. Agiriak aurkeztu zituztenean, ibilgetzea kendu zitzaizen, ibilgailua ibilgetzeagatik udal ordenantzetan exijitzen den tasa kobratu barik.
- Egun hartantxe berriro joan zirenerako, kanpamendua kendua zuten.
- Azkenik, pertsona horiek Portugaleteko bizileku batean erroldatuta zeuden eta, beraz, bazuten gaua non igaro.

Ballonti aldeko kanpaldia dela-eta, Ortuellako Udaltzaingoko buruak ere eman zigun burutu zituzten jardueren berri. Honatx laburturik:

- 2004ko urriaren 20an alde horretara joan ziren, Ortuellako auzoek kexak azaldu baitzituzten, baita Portugaleteko auzoek ere –Portugaleteko Udaltzaingoak adierazi zuenez–, hainbat familia Ballonti aldean bizitzen jarri zirelako. Alde hori Portugaleterekin mugan dago, baina Ortuellakoa da.
- Hara heldu zirenean, zazpi furgoneta ikusi zituzten etxebizitza gisa prestatuta; haietan berrogei bat errumaniarrek egiten zuten lo.

- Toki hartara iristeko, furgonetak bidegorritik igarotzen dira, hau da, autoen trafikoa debekatuta dagoen aldetik. Kanpatzea debekatuta dagoenez gero –horretarako prestaturik dauden tokietatik at–, handik alde egiteko agindu zitzairen eta kanpalekura bidegorritik sartzea debekatu zitzairen.
- Pertsona horietako batzuk identifikatu zituztenean, batzuek Portugaleteko udalerriak emandako bizikidetza-ziurtagiriak erakutsi zituzten, eta beste batzuek, berriz, Portugaleteko Udalak artean onartzeke zituen erroldatze-eskaerak. Horregatik, udal horietako Gizarte Ongizateko sailetara igorri zituzten.

Jarduera-protokoloari eta inmigrazioarako udal planari buruz, Portugaleteko Udaleko alkateak adierazi zigun udalak ez duela etorkinei buruzko jarduera-planik; azaltzen zaizkien inmigrazio kasuetan, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saileko arreta juridiko-sozialerako zerbitzura (HELDU) jotzen dutela; eta alde horretako beste udalerrri batzuekin batera jarduteko protokolo bat bideragarria ote den aztertzen ari direla, halako kasuetan era koordinatuan jarduteko.

Bestalde, gizarte zerbitzuetako zuzendariak gogoeta hauek helarazi zizkigun etorkinak artatzeari buruz:

“Los servicios sociales de Portugalete cuentan con un servicio de acogida que en menos de 72 horas realizan entrevista, con cualquier persona que realiza una solicitud, sin requisito alguno de empadronamiento o nacionalidad, al objeto de valorar su demanda y la urgencia de la misma.

En los casos de personas no empadronadas en ningún municipio español, son atendidos en los servicios sociales municipales, con las únicas limitaciones que establecen las normativas de acceso a determinados recursos de ámbito supramunicipal.

En los casos de personas empadronadas en otro municipio, se les orienta a acudir a los servicios sociales del mismo, y si siendo así residen en Portugalete, se les orienta a regularizar su empadronamiento.

El empadronamiento en el proceso de incorporación social, de la misma forma que para el resto de vecinos y vecinas del municipio, comienza con facilitar el acceso a la cobertura de las necesidades básicas, entre las que se encuentran el alimento y la vivienda, sea ésta en el propio municipio o en cualquier otro.

No se observan, desde la impresión técnica de las profesionales de los servicios sociales, circunstancias que caractericen a la población inmigrante de Portugalete con connotaciones que indiquen mayor riesgo de exclusión, que las personas que residen habitualmente en el municipio y tienen dificultades de acceso a la vivienda.

No obstante, en la actualidad se está realizando un estudio que muestre una imagen más objetiva de la población inmigrante de Portugalete, que oriente hacia las necesidades más acuciantes de esta población y que posibilite, en los casos necesarios, organizar una actuación municipal planificada de manera específica para dar respuesta a las necesidades detectadas”.

Ortuellako Udaleko alkateak adierazi zigunez, beraiek ere ez dute inmigrazioari buruzko udal planik, ezta herrira iristen diren etorkinei harrera egiteko jarduera-protokolo propioirik ere. Beraiek ere Eusko Jaurlaritzaren HELDU zerbitzura jotzen omen dute, eta udalerrri mugakideekin jarduera koordinatuak egiteko asmoa omen dute, arazo honi erantzunik onena eta konponbidea emateko.

Udal horrek emandako erantzuna kontuan izanik, Ararteko erakundeari beharrezkoa iruditzen zaio honako gogoetok egitea.

Gogoetak

1. Ezer baino lehen, adierazi beharra dago Portugaleteko Udalak denbora luzea hartu duela gure informazio-eskaerei erantzuteko, kexaren biderapenean hainbat errekerimendu egin dizkiogula eta ez duela bete otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –Ararteko erakundea sortu eta arautzekoak– ezarritako betebeharrak: lehenetsunez eta berehala bidaltzea eskatzen zaizkion datu, agiri, txosten edo argibide guztiak.

2. Etorkinak hartzea gizartean sortu den behar berri bat da, eta ezinbestekoa da udalek jarduerak bultzatzea, haiek gizartean errazago txerta daitezten. Inmigrazioak, egiturazko fenomeno gisa, herri-agintarien esku-hartzea behar du, gure herrietan herritar berrien asentamendua arautu eta ordenatzeko. Horregatik, inmigrazioari buruzko plangintza egiten ari da administrazioa, autonomikoa nahiz tokikoa. 2003-2005. urteetarako Inmigrazioko Euskal Planak berariaz aurreikusten du herri-erakunde guztiek erantzukizuna partekatu behar dutela eta administrazio guztiek elkarrekin koordinatu behar dutela. Orobat, udalaren esku-hartzea garrantzitsua dela adierazten du, eta udalaren oinarritzko harrera-sare bat sortzea sustatzen du, inmigrazio arloko teknikariak kontratatuz eta inmigrazioko udal planak eratuz. Horretarako, honako araudiak ditu tresnatzat: ekainaren 25eko 155/2002 Dekretua, inmigrazioaren alorrean jarduerak burutzeko laguntzak arautzen dituena; 2003ko irailaren 2ko 200/2003 Dekretua, atzerriko etorkinen udal mailako harrera sarea finkatzeko toki erakundeentzako laguntzei buruzkoa. Gainera, Eusko Jaurlaritzak zenbait programa eta neurri sustatu ditu, aholkularitza juridikoko beharrei (HELDU programa) edo Europako Batasunean bitartekaritza-lanak egiteko edo jarduteko beharrei aurre egiteko (BILTZEN programa).

Beraz, gure herrira jatorri ezberdinetako pertsonak iristean, udalek jardun egin behar dute, integrazioa eta gizarte kohesioa errazte aldera. Portugaleteko gizarte-zerbitzuek egiten duten artatze-lanak integrazioa errazten du, normalizatzea duelako helburu eta jatorriagatik inor baztertzen ez duelako. Hala eta guztiz ere, gizarte-zerbitzuak moldatu beharra dago, beste zerbitzu publiko batzuen antzera, inmigratioak herrian sortzen dituen gizarte-behar berriei aurre egiteko. Udalek herritar berri horien premiak ere kontuan hartzea, horixe da kontua.

Biztanle horiek askotariko izaerak dituzte, oso kultura eta gizarte ezberdinetatik datozelako. Orduan, erantzun egokia emateko, beraien bereizgarriak eta aniztasuna aintzat hartu behar dira. Kasu honetan, ibilgailuetan bizi diren jatorri errumaniarreko pertsonak dira. Egoera horretan, funtsezkoa da udalen arteko koordinazioa, asentamenduak ez daitezten egon herri jakin batek egiten dien harreraren mende, horrek lurraldeen arteko desorekak eta segregazioa eragin ditzakeelako.

Udalek honako jarduera hauek burutu zituzten: Buena Vista zelaian eta Ballonti aldean kanpatzea ez dagoela baimenduta adieraztea, eta toki horietan sartzea eragozte.

Udalek toki publikoen erabilera arautzeko eskumena dute, baina gizarte-zerbitzuak ematean ere badute eskumena, eta, hortaz, beren udalerrietan sortzen diren gizarte-beharrei eta pertsonak babesteari aurre egin behar diete.

3. Udal batzuek, Gasteizkoak kasu, errealitate hori ikusita, hainbat ekipamendu jarri dituzte gizarte-behar berri horiei erantzuteko: Caminante programa. Programa hori lur-zatiak eskaintzean datza, asentamendu erdinomadak egiteko, zerbitzu komunekin: jantokiaren eta bainugelen aldea eta langile egokiak, gizarte langileak eta gizarte hezitzaileak, gizartean parte hartzeko lan-plan bat aurrera eramateko. Eredu hori beste udalerrri batzuetara egokitzerik badagoen ala ez alde batera utzita, azpimarratu nahi dugu udalak erantzun desberdinak ematen ari zaizkiela udalerrietan karabanetan egiten diren asentamenduei. Erakunde honen ustez, udalerriek zuzen erantzun behar diete gizarte-behar berriei, dauzkaten biztanleria eta baliabideen arabera, gizarte-zerbitzuen sare garatuagoa duten udalerrriak edo, beren tamainagatik, poliziak asentamendu guztiak kontrolatzea zail gertatzen den udalerrriak ez daitezen izan gizarte-behar berri horiei aurre egiten dieten bakarrak.

Europako Batasuna zabaltzeko prozesuaren ondorioz, ijito kopuru handia duten estatuak sartu dira bertan, esate baterako, Txekiar Errepublika, Eslovakia eta Hungaria, eta 2007an, Errumania eta Bulgaria sartuko dira. Europako Batasuna arreta eskaintzeko politikak bultzatzen ari da talde horren bizi-baldintzak hobetzeko, izan ere, talde horrek pobrezia, gizarte-bazterketa eta gehiengoa duten gizartearen gaitzespen orokorra ditu bereizgarri. Ijitoen taldea aintzat hartzen dute Europako politikek, Ekialderanzko zabaltze prozesu horretan bereizkeriari eta gizarte-bazterketari kontra egiteko. Geografiaren eta kulturaren ikuspegitik, Europa osoan sakabanatu den gutxiengoa dira, eta herri-erakundeek beren jarrera aldatu beharra daukate haien kultura-, ekonomia- eta politika-garapena ahalbidetzeko. Integrazio-guneak sustatu beharko lirateke, eta ez, ordea, ijitoak udalerrian asentatzea oztopatu, Europako Batasuneko eta Euskal Autonomia Erkidegoko bereizkeriaren eta gizarte-bazterketaren kontrako araudian ezarritakoaren arabera. Gauza bera adierazten da lehen aipaturiko Inmigratioko Euskal Planean, Gizarteratzeko Euskal Planean (2003-2005) eta ijito herriaren erabateko sustapenerako eta partaidetza sozialerako euskal Planean¹. Espainiako

¹ Gizarteratzeko Euskal Planak honako neurri hau ezartzen du: erabateko ekintzak abiaraztea Europako Batasunetik kanpoko etorkin taldeekin eta bazterturik dauden gutxiengo etnikoekin.

Konstituzioaren 9.2 artikulua edukiz betetzea litzateke, xedapen hori Euskal Herriko Autonomia Estatutuan ere agertzen baita: “*euskal herri-agintariek, beren eskumenen esparruan, gizakien eta gizataldeen askatasuna eta berdintasuna zinezko eta benetako izan daitezen baldintzak eragitera eta oztopoak desagerraraztera bideratutako neurri oro hartuko dute eta Euskal Herriko politika-, ekonomia-, kultura- eta gizarte-alorretako bizitzan herritar guztien partaidetza bideratuko dute*”.

Une honetan Portugalete edo Ortuella udalerrietako gune publikoetan asentamendurik ez dagoen arren, beharrezkoa iruditu zait zuri aurreko legezko betebeharrak gogoraraztea, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11.b) artikuluan ezarritakoaren arabera, talde horien asentamendua eragozten duten jarduerak aurrerantzean zuzen daitezen, jarduerotan ez baita neurririk aurreikusten estatu sozial eta zuzenbidezko batek berezko dituen gizarte-partaidetzarako beharrak kontuan hartzeko.

Horregatik guztiagatik, gomendio hau egin genuen, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11 b) artikuluan ezarritakoaren arabera:

19/2005 GOMENDIOA, 2005eko azaroaren 21ekoa, Portugaleteko Udalari egina

- 1) Udal zerbitzu guztien arteko koordinazioa erraztuko duen jardueraren protokolo bat egin dezala, ijitoak diren herritar berriei harrera hobea egiteko, haien bereizgarriak eta berariazko beharrak aintzat hartuz.
- 2) Herritar berrien gizarteratzea errazteko, haien bereizgarriak eta berariazko beharrak kontuan hartuko dituzten eta gizarte-bazterketa galaraziko duten jardueraren neurriak har ditzala.
- 3) Mugakide dituen udalekin batera, erantzun koordinatuak hitzartu ditzala, biztanle etorkinak hartzean, lurraldeen arteko desorekak saihesteko.

Ijito herriaren erabateko sustapenerako eta partaidetza sozialerako euskal planak, berriz, helburu orokor hau du: beharrezko aldaketak bultzatzea, oztopoak kendu ahal izateko eta ijitoek era guztietako aukerak, baliabideak eta zerbitzuak izan ditzaten.